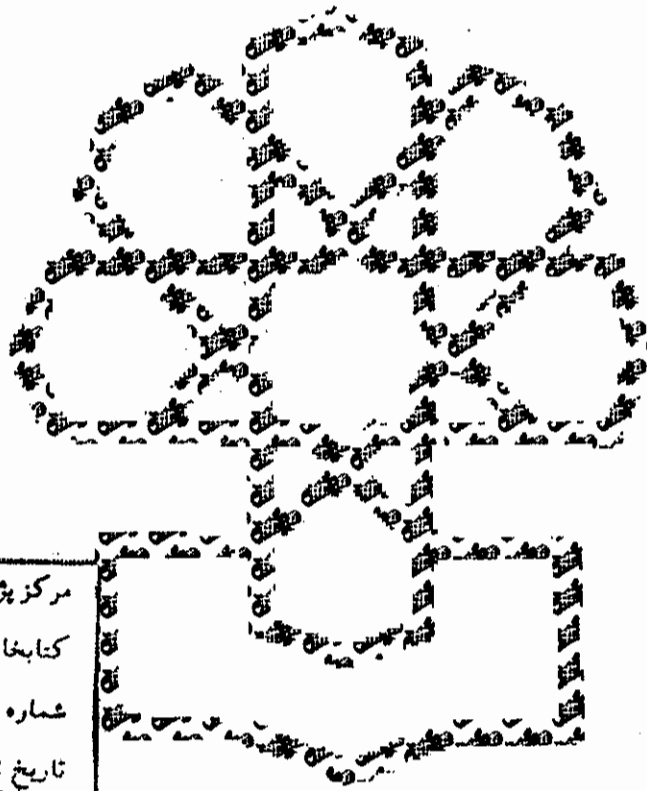

مروری بر چند مسئله روز

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی فارابی
شماره: ۷۲۷۷
تاریخ: ۱۷/۱/۷۶

معاونت پژوهشی

بهمن ماه ۱۳۷۴

کار: دفتر بررسی‌های سیاسی-اجتماعی

این مطالعه به تقاضای جناب آقای حسینی نماینده محترم
مردم بجنورد انجام شده است.

کد گزارش: ۲۴۰۰۹۵۴

مروری بر چند مسئله روز*

کد گزارش: ۲۴۰۰۹۵۴

۱- «۱۳ آبان یادآور ۳ حادثه و رویداد در تاریخ انقلاب اسلامی»

آبان ماه در نهضت اسلامی کشورمان، به لحاظ تعمیق مبارزات و مجاهدتهای مردم مسلمان ایران و حضور قاطعانه رهبری حضرت امام (ره) جایگاهی مهم و ویژه دارد. به خصوص روز ۱۳ آبان که یادآور جانفشانیها و رویدادهای مهمی در تاریخ انقلاب اسلامی است، همواره برای ملت ایران ارزشمند بوده و هست.

نخستین رویداد این روز تاریخی به بازداشت و تبعید حضرت امام (ره) برمی گردد. مبارزات امام (ره) که به طور علنی و آشکارا از خرداد ۱۳۴۲ آغاز شده بود با سخنرانیها، پیامها و نامه های آن حضرت، شعله آن برافروخته تر می گردید تا اینکه با تصویب قانون کاپیتولاسیون، وارد مرحله جدیدی شد.

حضرت امام (ره) که از حضور مستشاران نظامی و امنیتی امریکایی، انگلیسی و اسرائیلی و عملکرد زینبار و اسارت آور آنها در کشور آگاهی داشت، پس از تصویب قانون کاپیتولاسیون برای نظامیان امریکایی در مهر ماه ۱۳۴۳، تصمیم گرفت تا این توطئه بزرگ و ننگین را که رژیم دست نشانده شاه علیه استقلال کشور تدارک دیده بود افشا نماید. لذا در حالی که رژیم می کوشید تا با «برگزاری باشکوه جشن چهارم آبان»، این ننگ را بزرگ را به دست فراموشی بسپارد، امام (ره) تاریخ سخنرانی خود را در همان روز (که مصارف با ولادت حضرت فاطمه (ع) بود) اعلام فرمود.

شاه که از تصمیم حضرت امام آگاه شده بود سعی نمود آن حضرت را از اینکار منصرف نماید. ولی امام علی رغم تهدیدهای شاه مبنی بر عدم در افتادن با امریکا، در روز مقرر و در ساعت ۸/۳۰ صبح در حالی که ناراحت و برافروخته به نظر می رسید سخنرانی تاریخی خود را در جمع هزاران نفر از مردم مؤمن و انقلابی که از دور و نزدیک در داخل و خارج از منزل ایشان گرد آمده بودند، ایراد کرد.

امام (ره) سخنان خود را پس از نام خدا با آیه استرجاع (انالله و انالیه راجعون) شروع کرد که نشان دهنده مصیبت بزرگی بود که بر اسلام و مسلمین وارد آمده است. همچنین تأثر قلبی خود را از این مصیبت ابراز داشت و اعلام عزای عمومی کرد:

ایران دیگر عید ندارد، عید ایران را عزا کردند... و چراغانی کردند، عزا کردند و دسته جمعی رقصیدند. استقلال ما را فروختند، باز هم چراغانی کردند، پایکوبی کردند.

سخنان تکان دهنده، تأثرانگیز و مقطع امام هر بار با فریاد شیون و زاری مردم حاضر همراه می شد. پس از این مقدمه امام ضمن شرح قانون کاپیتولاسیون که در مجلس به تصویب رسید نتایج سیاسی - اجتماعی آن را با ذکر مثالهایی خاطر نشان ساختند.

*- این مطالعه به تقاضای جناب آقای حسینی نماینده محترم مردم بجنورد تهیه گردیده است.

امام، مجلس و دولت را که «ربطی به ملت ندارند» عامل این ننگ و فضاخت دانستند و تأکید کردند که اگر روحانیون در مجلس بودند اجازه نمی‌داند آمریکا، انگلیس و اسرائیل بر سرنوشت کشور مسلط شوند. سپس خطر این قانون را به ارتش، سیاسیون، بازرگانان، مراجع، علما و فضلا اعلام فرموده و پس از آن با شرح فلاکت و بدبختی مردم و قروض خارجی دولت به دنبال آن وابستگی روزافزون کشور به آمریکا، فریاد برآورد که «والله گناهکار است کسی که داد نزنند، والله مرتکب کبیره است کسی که فریاد نزنند».

امام (ره) با تأکید بر اینکه نمایندگان مجلسین، نمایندگان واقعی نبوده و نیستند و اگر فرضاً هم بودند به دلیل تأیید و یا سکوت در مقابل این تصویبنامه از نمایندگی مردم ساقط شده‌اند. در پایان خطاب به حاضران در مجلس و علما و روحانیون فرمودند که موظفید مردم را آگاه نمایید و به نمایندگان مجلس فریاد برآوردید و سخنرانی خود را با دعابه پایان رسانید.

پس از این سخنرانی، امام اعلامیه‌ای منتشر کرد و اقدام ننگین و اسارت‌بار دولت و مجلس را پیرامون تصویب لایحه کاپیتولاسیون افشا و محکوم نمود و آن را «سند بردگی ملت ایران» و «اقرار به مستعمره بودن ایران» و «ننگین‌ترین و موهن‌ترین تصویبنامه غلط دولتهای بی‌حیثیت» نامید. و از فضلا، مدرسین، جوانان دانشگاهی خواست تا در مقابل این امر حیاتی که آبروی مذهب و ملیت را به خطر انداخته ساکت ننشینند. و از ارتش و ملت خواست تا اجازه ندهند چنین کارهای ننگینی در ایران واقع شود. و وکلایی که به این امر مفتضح رأی دادند از مجلس بیرون کنند.

سخنرانی و اعلامیه امام (ره) در سراسر کشور بازتاب وسیعی داشت. مردم بیش از پیش از آمریکا و رژیم شاه به خاطر بیگانه‌پرستی اش متنفر شدند. نخست‌وزیر پاسخ کودکانه و رسوایی به سخنان امام داد. پس از چند روز مطالعه، به دستور مستقیم آمریکا قرار شد که امام (ره) از ایران تبعید گردد. لذا در شب ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۴۳، صدها کماندو خانه امام (ره) را در قم محاصره کرده به دور از چشم مردم، سراسیمه به منزل امام (ره) وارد شدند و ایشان را دستگیر کردند.

امام (ره) را با عجله به فرودگاه مهرآباد تهران آوردند و با «هوایمای باری» که از قبل آماده بود، ایشان را به همراه دو مأمور امنیتی به تبعیدگاهشان (ترکیه) فرستادند. روز بعد رادیو و مطبوعات کشور خبر دستگیری و تبعید امام را در یک جمله به اطلاع مردم ایران رساندند:

«طبق اطلاع موثق و شواهد و دلایلی کافی، چون رویه آقای خمینی و تحریکات

مشارالیه بر علیه منافع ملت و امنیت و استقلال و تمامیت ارضی کشور تشخیص

داده شد لذا در تاریخ ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۴۳ از ایران تبعید گردید».

رویداد یا به تعبیر بهتر حماسه ۱۳ آبان در روز تاریخی ۱۴ سال پس از تبعید حضرت امام توسط دانش‌آموزان و دانشجویان آفریده شد. در روز ۱۳ آبان ۱۳۵۷ ارتش شاه در برابر درهای ورودی دانشگاه تهران قدرت‌نمایی می‌کند و دانشجویان در داخل دانشگاه به صورت چرخشی و دورانی از طرف دانشکده‌های فنی و حقوق به طرف دانشگاههای ادبیات و علوم تظاهرات می‌نمایند. نیروهای دانش‌آموزی نیز که با سیاسی شدن شدید محیطهای آموزش و پرورش، در یک ارتباط بسیار جالب با دانشگاه تهران قرار گرفته بودند در چنین تظاهراتی به صفوف دانشجویان پیوستند و در داخل و خارج دانشگاه تظاهرات گسترده‌ای در برابر نیروهای نظامی رژیم شاه ترتیب داده بودند.

در چنین فضایی، نیروهای نظامی رژیم با سلاحهای ژ - ۳ آتش مستقیم بر روی تظاهرات‌کنندگان

می‌گشایند و عده‌ای از دانش‌آموزان و دانشجویان را شهید می‌کنند. این سرآغاز حرکت و روند جدیدی می‌شود که رژیم شاه در برابر قیام مردم ایران در پیش گرفت که در نهایت این روش نیز راه به جای نبرد و با ریختن خونهای بیشتر پایه‌های انقلاب مستحکم‌تر گردید. این روز، پس از انقلاب به پاس گرامیداشت شهدای دانش‌آموز «روز دانش‌آموز» در فرهنگ انقلاب نامگذاری گردید.

رویداد و حماسه سوم که امام (ره) آنرا «انقلاب دوم» نامید، تسخیر لانه جاسوسی امریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام در روز ۱۳ آبان ۱۳۵۸ است. تسخیر لانه جاسوسی امریکا همواره یکی از مهمترین فصول و مقاطع تاریخ انقلاب اسلامی به شمار می‌رود.

جسایگاه ارزشمند این حرکت در راستای برپایی یک مبارزه جهانی علیه امریکا، توانست انقلاب اسلامی را بیمه سیاسی نماید. در حقیقت این حرکت یکی از سلسله ضرورت‌های اساسی در آن مقطع تاریخی بود که نخستین ضرورت آن، لزوم برچیدن بزرگترین و اصلی‌ترین مرکز توطئه یعنی سفارت امریکا بود.

سفارت امریکا همان طور که در دوران جنگ سرد مرکزیت مبارزه با کمونیسم در خاورمیانه را به عهده داشت، نقش اصلی را در هدایت و پشتیبانی ضدانقلاب علیه انقلاب اسلامی نیز ایفا می‌کرد. که با تسخیر لانه جاسوسی ضمن برچیده شدن مرکز توطئه، یکی از بزرگترین و قویترین گامهای کارساز در شکستن ابهت سیاسی امریکا در جامعه بین‌المللی برداشته شد.

تسخیر لانه جاسوسی به مدت ۴۴۴ روز، توانست کلیه جریانهای انحرافی و ناسالم را از پیرامون انقلاب اسلامی دور سازد. لیبرالیستهای سازشکار، منافقان، خلق مسلمان و دیگر گروههای ضد انقلاب، جملگی افشا و رانده شدند. انقلاب اسلامی در حقیقت توانست با این کار، پویایی و قدرت مانور جهانی خود را دوچندان نماید و با اعتبار جهانی خود، جهان اسلام را به سوی مبارزه با امریکا سوق دهد. به همین دلیل این روز را همچنین روز مبارزه با استکبار جهانی به سرکردگی امریکا (که حضرت امام (ره) آنرا ام الفساد قرن نامید) خوانده می‌شود.

۲- پیرامون مسائل اقتصادی کشور

(۲-۱) - در یک ارزیابی کلی از تنگناهایی که اقتصاد ایران در مقطع کنونی با آن مواجه است در مرتبه اول، به عامل «فقدان ثبات» برمی‌خوریم.

(۲-۲) - دیدگاههای کلاسیک که معمولاً به کالبد شکافی ناهنجاریهای در بطن اقتصاد ملی می‌پردازند، نوعاً تحلیلهایی را ارائه می‌دهند که در آن عامل اصلی نابسامانیهای اقتصاد ایران در طی سالهای اخیر، رشد بی‌رویه نقدینگی خصوصی می‌دانند و علت افزایش نقدینگی را نیز در استقراض دولت و شرکتهای دولتی از شبکه بانکی می‌یابند. از همین دیدگاه، علی‌رغم کوشش مسؤولان برای متعادل کردن بودجه، یکسان‌سازی نرخ ارز لاجرم تعهدات دولت را در برابر اعتبارات گشایش شده بانرخ هفتاد ریالی را افزایش داده و از طریق افزایش حساب بدهکار حساب ذخیره تعهدات ارزی به کسری بودجه از نوع جدید انجامیده است. بر این اساس از دیدگاه کلاسیکی اجرای غیر منسجم و بخشی برنامه تعدیل اقتصادی، نه تنها این برنامه‌ها را با شکست نسبی (خصوصاً در فرآیند خصوصی‌سازی صنایع) مواجه نموده، بلکه باعث گردید تا یک دیدگاه بدبینانه در مورد برنامه‌های تعدیل (واقعی) در جامعه حاکم گردد که خود عاملی در